

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİ VELİLERİNİN ÇOCUKLARININ BAŞARI DURUMLARIYLA İLGİLENMEME NEDENLERİ

Zekai FİDAN*

ÖZET

Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında K. Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde çocuğu olan 5 öğrenci velisinden elde edilecek verilerle gerçekleştirilecektir. Ortaöğretim öğrenci velilerinin çocuklarının başarı durumlarıyla ilgilenmemeleri nedenlerini araştırarak bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) yönteminden yararlanılacaktır. Çalışma grubunu, K. ilçesinde bulunan K. Anadolu İmam Hatip Lisesi' ne devam eden 5 öğrencinin velisi oluşturmaktadır. Araştırma konusuyla örtüşmesi için öğrencilerin birinci sınav notlarını öğrenmeyen, devamsızlık durumunu takip etmeyen ve okula pek gelmeyen öğrenci velileri tercih edilmiştir. Görüşme yapılan veliler 33 ile 61 yaşları arasında, 2'si erkek, 3'ü kadın, 1'i lise, 4'ü de ilköğretim mezunudur. Bu çalışmada görüşme formlarını geliştirmek amacıyla öncelikle alanyazın taraması yapılmıştır. Yapılan tarama sonucu elde edilen bilgilerden yararlanılarak görüşme verilerini toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın nitel araştırma olması nedeni ile uygulama boyunca gerekli yerlerde düzeltmeler ve kontroller yapılmıştır. Araştırma, ortaöğretim öğrenci velilerinin okulla ve çocuklarıyla olan iletişim problemlerini ortaya çıkarmakta ve çözüm önerileri sunması sebebiyle önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Veli, öğrenci, başarı durumu

Abstract

This study will be carried out with data obtained by 5 student's parents in K. Anatolia İmam-Hatip High School in 2017-2018 Educational Term. We are going to use "phenomenology" method in this study. Study group consist of 5 parents whose children study in K. Anatolia İmam-Hatip High School. Related with context, we chose the parents who dont know their children's first exam marks, do not follow their attendance status and dont come to school so frequently. Interviewed parents are between 33 and 61 years old, 2 of them are male and 3 are female. 1 of them is a graduate from high school. 4 this study , literature scan is applied to create an interview form. Using the data collected through scannig semi-structured interview questions are prepared. As this study is based on quantity, editing and controls are to be done if necessary. This study is so crvcial parents and their children and presting suggestion how to cope with these problems.

Keywords: Parent, student, success

*Düzce Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, zekai66@hotmail.com

Problem Durumu

Okul ve veliyi daha yakın kılmamanın yegane amacı öğrencinin başarısını olumlu yönde artırma isteğidir. Okul, denetimli bir ortam oluşturarak öğrencide hem kendisine kem içinde bulunduğu topluma fayda sağlamasını amaç edinir. Bu istenilen davranışları okulun tek başına ortaya çıkarması mümkün değildir. Çocuğun davranışlarda temel etkenlerden biri hiç şüphesiz ailesidir. Öğrencinin okulda kazandığı beceriler evde aile tarafından tekrar edilmeli ki davranışa dönüşebilsin. Tekrar edilmeyen bu becerilerden daha kötüsü de okulda verilemeye çalışılan bilgilerle ailenin vermek istedikleri arasında farklılıklar olmasıdır. Tüm bu sayılan sebeplerden ötürü okul yönetici ve öğretmenleri aileyi işin içine dahil etmeyi çok önemli görürler.

Eğitim sistemimiz okullar üzerine inşa edilmiştir. Okul kendi iç dinamikleri olan bir örgüttür.. Okul sorumlu olduğu üst sistemlere bakılırsa mikro bir sistem, ama sahip olduğu öğrenci, öğretmen gibi etkenler göz önüne alınırsa makro bir sistemdir. Sistemler yaklaşımında okul bir bütün olarak yaşadığı çevreyle ilişki içinde bulunan bir yapı olarak ele alınmaktadır. Bu sebeplerden ötürü, eğitim amaçlarını düşünürken öğrencileri ailelerinden bağımsız ele almak imkansızdır. Çünkü öğrenciler aileleriyle birlikte bir bütünü oluşturur.

Yapılan araştırmalar Eğitimi destekleyici tutum sergileyen ailelerin öğrencilerinde, okul başarısının çok daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca yine farklı bir araştırmada ailenin karakteristik yapısı, öğrencinin başarı durumunu etkileyen en önemli çevre faktörü olarak nitelendirilmektedir. Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular ışığında çocuğun başarısında ailenin büyük pay sahibi olduğunu söyleyebiliriz.

Okul, öğretmenler ve ebeveynler, çocuklara daha uygun bir öğrenme ortamı oluşturabilmek için birlikte hareket etmelidirler. Evde verilen ilk öğrenme deneyimleri, okuldaki verilmek istenen eğitime destek sağlayarak, öğretmenin sınıf içi performansını artırır. Bu sebeple öğretmenlerin öğrencinin aile ortamını iyi gözlemlemesi ve onun daha iyi eğitim alabilmesi için ebeveynleriyle sıkı bir iletişim içinde olması gerekir.

Görüldüğü gibi; çocuk ve onun okul başarısında okul veli iletişiminin çok önemli olduğu su götürmez bir gerçektir. Bundandır ki son zamanlarda gerek eğitim alanında olsun gerekse okul kalitesini artırma amacıyla yürütülen etkinliklerin hemen hemen hepsi okul veli işbirliği ve veliyle iletişimi araştırmaktadır.

Bu araştırmanın amacı; Ortaöğretim öğrenci velilerinin çocuklarının başarı durumlarıyla ilgilenmeme nedenlerini araştırmaktır.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, şu sorulara cevap aranmaktadır.

1. Anne-babaların çocuklarının başarı durumlarıyla ilgili ümitsiz oluşları çocuklarının başarı durumlarıyla yeterince ilgilenmemede etkili olmuş mudur?
2. Velilerin iletişim tekniklerini iyi bilmemeleri çocuklarının başarı durumlarıyla yeterince ilgilenmemede etkili olmuş mudur?
3. Ekonomik sorunlar ve hayat şartları velilerin çocuklarının başarı durumlarıyla yeterince ilgilenmemede etkili olmuş mudur?

Ortaöğretim öğrenci velilerinin çocuklarının başarı durumlarıyla ilgilenmeme nedenleri

4. Okul personelinin olumsuz tutumları velilerin çocuklarının başarı durumlarıyla yeterince ilgilenmemede etkili olmuş mudur?

Bu araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında K. Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde çocuğu olan 5 öğrenci velisinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar veri toplama araçlarına gerçek düşüncelerini yansıtabilecek şekilde cevap verecekleri varsayılmıştır. Araştırmaya katılan velilerin, dahil edildikleri sosyokültürel çevreyi temsil edecekleri varsayılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Ortaöğretim öğrenci velilerinin çocuklarının başarı durumlarıyla ilgilenmemeleri nedenlerini araştırılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) yönteminden yararlanılmıştır. Fenomenoloji araştırmalarının amacı katılımcıların yaşamlarından bir bakış elde etmek ve dünyayı onların gözüyle görmeye çalışmaktır. Bu çalışmada, görüşmeler veri toplama kaynağı olarak kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, K. Anadolu İmam Hatip Lisesi'ne devam eden 5 öğrencinin velisi oluşturmaktadır. Hazırlık aşamasında yaklaşık 8 öğrenci velisi ile iletişime geçilmiş fakat bunlardan 5'i çalışmaya istekli olarak katılabileceklerini bildirmişlerdir. Araştırma konusuyla örtüşmesi için öğrencilerin birinci sınav notlarını öğrenmeyen, devamsızlık durumunu takip etmeyen ve okula pek gelmeyen öğrenci velileri tercih edilmiştir. Görüşme yapılan veliler 33 ile 61 yaşları arasında, 2'si erkek, 3'ü kadın, 1'i lise, 4'ü de ilköğretim mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Görüşmeler, olgubilim araştırmalarının temel veri toplama kaynağıdır. Görüşmeler, araştırılan konuya ilişkin katılımcıların bakış açılarını, geçmiş yaşantılarını ilgili bağlam içerisinde görebilmesi konusunda araştırmacıya olanak sağlar. Katılımcıların, görüşülen konuya ilişkin bilgi ve tecrübelerini ortaya koyabilmeleri için araştırmacının güven ve empatiye dayalı bir ortam oluşturması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.74). Derinlemesine görüşmenin temel amacı ne sorulan sorulara yanıt aramak ne de bir hipotezi test etmektir. Görüşme, başkalarının yaşam deneyimlerini ve bu deneyimler sonucu kazandıklarını anlamaya çalışmaktır. Görüşmeler, en karmaşık sosyal, politik ve eğitimsel olayların, süreçlerin ve sorunların derinlemesine ortaya konulmasını sağlamaktadır. Çünkü bu tür olaylar ve sorunlar insanların somut deneyimlerine dayanan soyutlamalar, algılamalardır (Seidman, 2006). Bu araştırmada görüşme formlarını geliştirmek amacıyla öncelikle alanyazın taraması yapılmıştır. Yapılan tarama sonucu elde edilen bilgilerden yararlanılarak görüşme verilerini toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırmanın nitel araştırma olması nedeni ile uygulama boyunca gerekli yerlerde düzeltmeler ve kontroller yapılmıştır. Görüşme formu açık uçlu üç sorudan oluşmaktadır. Bu sorular;

- Çocuğunuzun okul notlarını neden öğrenmediniz?
- Çocuğunuzla okulda ki yaşantısı hakkında gün içinde sohbet ediyor musunuz? Etmiyorsanız neden?

- Öğretmenlerin ve idarecilerin tutumları sizi okulla iletişime geçmede olumsuz etkiliyor mu? Neden ?

Görüşmeler velilerin kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortamda yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 20 dakika sürmüş ve görüşme sonunda velilere teşekkür edilerek görüşmeler sonlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen çıktıları değerlendirmek amacıyla içerik analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Analiz kısmında öncelikle görüşme verilerinden kodlar tespit edilmiş, kodlardan temalar oluşturulmuştur, benzer ifadelerin tekrarlanma sıklığı kontrol edilmiş ve sebep sonuç durumu ortaya koyularak sonuçlandırılmak istenmiştir. Bu sebeple katılımcıların görüşleri incelenirken söyledikleri kelimeler, terimler ve cümlelere odaklanılmış ve ifadelerinde kullandıkları kavramlar tercih edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde verilerin analizi sonrasında belirlenen ana temalar ve kodlar çerçevesinde velilerin görüşleri sunulmaktadır.

a) **Çocuğunuzun okul notlarını neden öğrenmediniz?” sorusu ile ilgili bulgular** aşağıda Tablo 1’ de vurgulanan biçimde düzenlenmiştir.

Tablo 1. Çocuğunuzun okul notlarını neden öğrenmediniz? Sorusuna verilen yanıtlar

Tema	Tanım	Kodlar (Alt Temalar)	f	%
Umutsuzluk	bir olay karşısında duyulan beklentilerin olumsuz yönde olması	<i>Çocuğum zaten başarısız</i>	3	60
		<i>Kapasitesi bu kadar</i>	1	20
Öğrenilmiş Çaresizlik	kişinin herhangi bir durumda çok sayıda başarısızlığa uğrayarak, bir şey yapsa da hiçbir şeyin değişmeyeceğini düşünüp bir daha deneme cesaretini kaybetmesidir.	<i>Ne söylesem değişmiyor</i>	5	100
İmkansızlık	Olanaksızlık	<i>Sürekli aynı notlar</i>	3	60
		<i>Zamanım yoktu</i>	2	40
		<i>Yorgun oluyorum farkında değilim</i>	1	20

Tablo 1 de görüldüğü gibi “çocuğunuzun okul notlarını neden öğrenmediniz?” sorusuna verilen yanıtlar da umutsuzluk, öğrenilmiş çaresizlik ve imkansızlık öne çıkmıştır. Bu konuda ki görüşleri içeren ve sorulara verilmiş cevaplar aşağıda sunulmuştur:

Ortaöğretim öğrenci velilerinin çocuklarının başarı durumlarıyla ilgilenmeme nedenleri

Veli Hasan: *Hocam görüşsem de değişen bir şey olmuyor. Okumakta gözü yok. Okuyacak çocuk gözünden belli olur. Zaten işten güçten zaman mı kalıyor. Bu kadar kapasitesi almiyor kafası.*

Veli Zeynep: *bizim çocuk sınavların olduğunu bittiğini bize hiç demez gerçi bizde ilgilenemiyoruz işten güçten zaman kalmıyor. Liseye başladı başlayalı böyle hiç değişmiyor zaten bu sene kaldı bir daha kalırsa alacam öyle de duruyor. Bilgisayardan televizyondan derse zaman ayırmıyor ki. Çalışa bile olmuyor yapamıyor seviyesi bu kadar.*

Veli Kadir: *hocam ne derse alıyorum servisle gidiyor geliyor zaten öğlen yemek için para veriyorum . bir zahmet dersini ödevini notunu da o takip etsin. Ben daha ne yapayım. Okumaya niyeti olsa okur zaten gözü okumakta değil. Bildim bileli zayıf dersleri yapmıyor çalışsa yapar ama çalışmıyor değişmez böyle geldi böyle gider.*

Veli Nurten: *hocam hangi kitap derse aldık. Yok çalışmıyor. Zaten notlarının nasıl olduğu belli öğrenip te ne değişecek çalışmıyor ki. Babası sanayiye verecek biraz daha böyle gezsin bakalım. Laftan sözden anladığı yok.*

Veli Hatice: *babasıyla zaten hiç geçinemez ben takip etmeye çalışıyorum. Ama benimde akıllı telefonum internetim falan yok. Olsa da baksam kaç aldı. Babası zaten ümidi kesmiş tekstile vereceğim diyor. Dersleri yapsa da olmuyor hocam bu kadar seviyesi.*

b) **Çocuğunuzla okulda ki yaşantısı hakkında gün içinde sohbet ediyor musunuz? Etmiyorsanız neden?**

Soruları ile ilgili bulgular aşağıda Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çocuğunuzla okulda ki yaşantısı hakkında gün içinde sohbet ediyor musunuz? Etmiyorsanız neden?

Tema	Tanım	Kodlar (Alt Temalar)	f	%
İletişimsizlik	Kişilerin birbirlerini anlayamaması durumu	<i>Odasına kapanma</i>	3	60
		<i>Çabuk alınma</i>	4	80
İmkansızlık	Olanaksızlık	<i>Zaman oluşturmama</i>	3	60
Yöntem bilmeme	Hangi teknikle yaklaşacağını bileme	<i>Yanlış anlama</i>	4	80
		<i>Tepki geliştirme</i>	4	80

Tablo 2 de görüldüğü gibi “ Çocuğunuzla okulda ki yaşantısı hakkında gün içinde sohbet ediyor musunuz? Etmiyorsanız neden?” sorusuna verilen yanıtlar da iletişimsizlik, yöntem bilmeme ve imkansızlık öne çıkmıştır.

Bu konuda ki görüşleri içeren ve sorulara verilmiş cevaplar aşağıda sunulmuştur:

Veli Hasan: *Vardiyalı çalışıyorum. Denk geldiğimizde ise genelde yorgun oluyorum. Konuşunca iyiye gitmiyor ki hocam ne desek alınıyor. En iyisi böyle yoksa ters ters konuşuyor elimden kaza çıkacak*

Veli Zeynep: *Okuldan gelince kendini direk odaya kapatıyor. Bir yemek yemeye geliyor oda biz kalkınca. Neymiş efendim başını ütülüyormuşuz.*

Veli Kadir: *Zaten hocam 15-20 günde bir eve geliyorum. Konuşuyorsa annesiyle konuşuyordur. Oda sürekli telefonda artık ben bu çocukla konuşamıyorum gel deyip duruyor. Ne derse tersliyor annesini . ben konuşmaya çalışınca da akıl verme diyor. Ne yapacağım nasıl yaklaşacağım bilemedim.*

Veli Nurten: *Bizimki tam bir ergen acaba herkes bu kadar yaşıyor mu bilemiyorum. İyiliğine konuşuyoruz sanki kötülüğünü mü istiyoruz hocam. Gelince telefonda arkadaşlarıyla konuşmaya başlıyor yatana kadar da öyle.*

Veli Hatice: *konusmaya çalışıyorum ama çabuk sıkılıyor. Erkek arkadaşı var onunla ilgili konuşunca problem yok güzelce konuşuyoruz ama iş derse gelince o hızla kaçıyor konu değişiyor ben bu kadarım diyor*

c) Öğretmenlerin ve idarecilerin tutumları sizi okulla iletişime geçmede olumsuz etkiliyor mu.? Neden?

Soruları ile ilgili bulgular aşağıdaki Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin ve idarecilerin tutumları sizi okulla iletişime geçmede olumsuz etkiliyor mu.? Neden?

Tema	Tanım	Kodlar (Alt Temalar)	f	%
Şikayet etme	Sızlanmak, yakınmak	Öğretmenler çok şikayetçi	5	100
Mahcubiyet	Utanmak, utanç hissetmek	Kendimi kötü hissediyorum	3	60
Kızgınlık	Hangi teknikle yaklaşacağımı bileme	Çok sertler	1	20
		Anlamaya çalışmıyorlar	2	40

Tablo 3 de görüldüğü gibi “ Öğretmenlerin ve idarecilerin tutumları sizi okulla iletişime geçmede olumsuz etkiliyor mu? Neden ?” sorusuna verilen yanıtlar da şikayet etme, mahcubiyet ve kızgınlık öne çıkmıştır. Bu konuda ki görüşleri içeren ve sorulara verilmiş cevaplar aşağıda sunulmuştur:

Veli Hasan: *Allah var hocalara hiç bir şey diyemem. Daha ne yapsınlar onlar çocuğu söyledikçe ben yerin dibine giriyorum. Yine iyi sabrediyorlar çocuğuma.*

Ortaöğretim öğrenci velilerinin çocuklarının başarı durumlarıyla ilgilenmeme nedenleri

Veli Zeynep: Okula gitmeyle şikayetleri sıralamaları bir oluyor. Bende biliyorum dinlemiyor çalışmıyor ama ne yapabiliriz keşke onu söyleseler. Onlar da haklı bezmişler

Veli Kadir: Ben genelde yolda oluyorum idareciler arıyor sizin çocuk şöyle yaptı gelin görüşelim diye ama çok kötü oluyorum. Allah'tan hanım gidiyor okula yoksa ben utancımından gidemem.

Veli Nurten: Sınıf öğretmeni o kadıncağız elinden geleni yapıyor ama bizimkine insanlıktan anlayacak hal yok ki. Ama idareciler hep bir olay olunca arıyorlar. Bende gitmeye korkuyorum valla yine şikayet var diye.

Veli Hatice: Aslında sık sık gitmeye çalışıyorum ama bir şey değişmiyor olanı söylüyorlar. Onlarda haklı bir benim çocuğum değil ki. Bir de okula gittikçe ben çocuk muym diyorum ne geliyorsun diyor.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimin üç temel sac ayağından biri olan velilerin öğrencilerinin başarı durumlarıyla neden ilgilenmediklerini araştırdığımız bu araştırma ile aşağıda ki sonuçlara ulaşılmıştır.

Veliler hayat şartlarını öne sürerek çocuğuna zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Fakat bunun altında ki asıl sebep zaman ayıramama değil çocuğundan umudu kesmiş olmalarıdır. Geçmiş yaşantılarını ve mevcut durumunu göz önünde bulundurarak bir şeylerin olumlu yönde değişmeyeceğine kendilerini inandırmışlardır.

Veliler ergenlik çağında olan öğrencileriyle nasıl etkili iletişim kuracaklarını tam anlamıyla bilememektedirler. Çatışma yaşama olasılıklarına karşın pek iletişime geçmemeyi tercih etmektedirler. Bu doğrultuda okullarda Psikolojik danışmanlar aracılığıyla etkili iletişim ve ergenle iletişim konusunda seminerler verilebilir.

Veliler okulla iletişim noktasında ise mahcup olduklarını ve öğretmenlerin durumdan fazla şikayetçi olduklarını dile getirmişlerdir. Buradan yola çıkarak veliler ile gerek telefonda gerekse okula geldiklerinde, okul yönetimi ve öğretmenlerin daha anlayışlı ve empati seviyesi yüksek iletişimi tercih etmeleri daha sağlıklı olacaktır. Öğrenciler noktasında şikayet odaklı değil, çözüm odaklı ve motivasyon edici şekilde konuşmanın fayda sağlayacağı aşikardır.

Yararlanılan Kaynaklar

Burns, C.P., ROE B.D. ve ROSS E.P. (1992). *Teaching Reading in Today's Elementary Schools*. Boston Houghton Mifflin Company.

Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research: A Guide For Researchers in Education and the Social Sciences*. New York: Teachers College.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Genişletilmiş 10.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.